Tečaj XIV. **NOVICE** List 64.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 9. augusta 1856.

Tergovina s štajarskim vinom in pa štajarski vinorejci.

Posnetek iz 20. lista štaj. gosp. družbe *).

Postave za napravo velike tergovine s štajarskim vinom so poterjene, in priprave za nabero deležnikov in delnic (akcij) so doveršene. Pričakuje se sedaj le, da bojo saj posestniki večjih ncgradov stopili v to družbo, ker jim je znano, da 25.000 veder tepkovca se spečá na leto v Gradcu, da se prodaja iz barovnic napravljeno vino, da čedalje bolj zginuje štajarsko vino iz gostivnic in da čedalje bolj peša kupčija z domačim vinom.

Naši vinorejci pa nočejo prav spoznati, kaj je vsega tega krivo, in zakaj pojemlje kupčija s štajarskim vinom. Pravijo, da za to, ker se ogersko vino zdaj smé brez vsega cola prodajati kamor koli, — ker ni voznikov zavolj železnice, — ker se judje pečajo z vinsko barantijo, — ker so kleti (hrami) slabi in se z vinom v njih prav ne ravná itd. Tega pa nočejo spoznati, da prenapeta ljubezen do domačega pridelka in presilna cena, ktera se terja včasih celó za čviček (Dreimännerwein) ste več krive kakor vse drugo, da je domača vinska kupčija čedalje slabeja.

Do leta 1846 je v Marburgu, poglavitnem mestu za kupčijo štajarskega vina, štartin v slabejih letinah veljal 25 do 35 fl., v dobrih pa 40 do 50 fl. Leta 1848 je poskočila cena na 50 do 60 fl. in lani celó na 80 do 100 fl. berž po tergatvi. V Lutenberških goricah, kjer je pred 10 leti štartin po 50 do 80 fl. veljal, so ga prodajali lani nekteri po 130 do 140 fl. Ko bi trenil se je ta cena hipoma razširila po vseh goricah in vsi vinorejci so ga deržali po ti ceni. Kaj pa je bilo iz tega? Vino je obležalo v hramih in še danes leží!

Ker niso vina ne na Ogerskem ne v Estrajhu tako vinsko ceno dosegle in se nasproti na Dunaji po gostivnicah še zmiraj precej dobro vino po 24 krajc. bokal pije, se mora človeku vprašanje usiliti: zakaj so ravno na Štajarskem vina se skor za 100 odstotkov (procent) podražile?

Vzrok tega moramo bojè iskati v slabih vinskih letinah 1849, 1850, 1851, 1852 in 1854, — v tertni bolezni, ktera je tersje pokončala na Primorskem, Laškem in južnem Tiroljskem, in pa v prenapeti ljubezni do domačega pridelka.

Nihče ne more tajiti pervih dveh vzrokov, ker sta gotova in sploh znana. Pa tudi tretjega vzroka nikakor ne more noben pošten tajiti. Ali niso naši vinorejci večidel enaki tistim staršem, ki na svojih otrocih le vse lepo in dobro vidijo, gerdega pa nič? Malokteri vinorejec je, da bi ne najdel pri svojem vinu vseh dobrot, ki jih ima prijetno in močno vino, — da bi ne rekel, da teče skoz gerlo kakor olje, in da je duhá kot naj slajše rože. Če eden v tistih gorícah spečá svoj pridelk drago, ga tudi vsak drug tako hoče, pa ne pomisli, da lega, zemlja, tertne plemena, obdelovanje itd. delajo velike razločke, in da samo imé gorice še ne storí vsega.

*) Za Štajarce pisani pričujoči sostavek obsega tudi za druge vinorejce marsiktero pomina vredno drobtinico. Vred.

Stari narodi so napisavali na svoje tempeljne z velikimi čerkami: „Spoznavaj samega sebe!“ Mi bi svetovali našim vinorejcem, naj bi napisali na svoje hrame: „Spoznavajte pred vsem ceno tega, kar imate notri!“

Kdor hoče, da mu po sreči kupčija gré, naj že kupčuje s kakoršno koli robo, je treba, da ima zmiraj dobro blago, da je cena poštena, in da privoši tudi drugemu kaj kakor samemu sebi.

Natora je dobrovoljnemu človeku polajšala spoznanje vinske cene; položila je v grojzdje dvé stvarí, po kterih se posebno ravná dobrota vina: sladkor (cuker) in pa kislíno. Vsak človek vé, da nezrelo grojzdje je kislo, zrelo pa sladko; po tem sodi, da se kislína pred napravi kakor sladkor, in da kolikor bolj se slajša vino, toliko bolj se zgubiva kislína in toliko bolje prihaja vino.

Treba je tedaj, da se zvé, koliko cukra je v moštu, potem se vé tudi dobrota in cena vina. To se pa zvé po posebni moštni vagi, ktera je znana. Če funt cukra v vinu cenimo po 25 krajc.

je vedro	vina	z	50	gradi	ali	10	funti	cukra	vredno	4 fl.	10 kr.
„	„		55	„	„	11	„	„	„	4 „	35 „
„	„		60	„	„	12	„	„	„	5 „	— „
„	„		65	„	„	13	„	„	„	5 „	25 „
„	„		70	„	„	14	„	„	„	5 „	50 „
„	„		75	„	„	15	„	„	„	6 „	15 „
„	„		80	„	„	16	„	„	„	6 „	40 „
„	„		85	„	„	17	„	„	„	7 „	5 „
„	„		90	„	„	18	„	„	„	7 „	30 „
„	„		95	„	„	19	„	„	„	7 „	55 „
„	„		100	„	„	20	„	„	„	8 „	20 „
„	„		105	„	„	21	„	„	„	8 „	45 „
„	„		110	„	„	22	„	„	„	9 „	10 „
„	„		115	„	„	23	„	„	„	9 „	35 „

Ta cenitev vina ni izmišljena, ni le rajtenga na papirji, ampak je gotova, sto in sto let stara, znana resnica, ktera je vinorejce že od nekdaj učila, koliko je mošt po tergatvi vreden, ako se ne terja prenapeta cena. Kadar je mošt postal vino, je šlo 10 odstotkov v zgubo, tedaj se mora tudi cena za 10 odstotkov povikšati, da gospodar nima zgube. Če je štartin mošta, na priliko, veljal, 50 fl., tedaj je cena vina pervo leto 55 fl., in če prištejemo še počez 7 fl. za druge gospodarske stroške na leto, je prava cena takega, eno leto starega vina 62 fl. za štartin. Naši vinorejci pa ga deržé po 80 fl., — zato ga nihče ne kupi, estrajske in ogerske vina pa se točijo na Štajarskem! (Konec sledi.)

Gospodarske novíce.

(Kako Amerikanci sirovo máslo (puter) delajo). Kadar so smetano posnéli, jo denejo v platnén žakelj (platno za žakelj ne smé pretanko pa tudi ne predebelo biti), potem zavežejo žakelj in ga položé v jamo, ktero so kodar koli na prostem kraji skopali; zasujejo jamo in pusté žakelj s smetano 25 ur notri. Ko je 24 ur preteklo, vzamejo že nekoliko stèrjeno smetano vèn, in jo z metučkom (količkom) pognetejo, da se maslo loči od pinjenega mleka.

Če je smetane veliko, se mora dalje kot 25 ur v zemlji pustiti. Pozimi kadar je zemlja zmerzla, se dene žakelj v

klet (kelder) in s peskom zasuje. — Tako ravnajo Amerikanci in tudi na Francozkem ga ne delajo v nekterih deželah (v Normandii in Berry-i) drugač, ker pravijo, da jim ni pinje treba in tudi dosti dela nimajo, ker ni treba mesti, pa se še več in prav dobrega masla napravi. Nekteri vzamejo dva žaklja, da se sirovo maslo s perstjo ne pomeša. Sicer bo pa zavoljo tega vsaka gospodinja vedila kaj ima storiti. — Prodajamo kakor smo kupili to novíco. Da je resnica, da tam pa tam tako ravnajo, ne dvomimo, ker imamo novíco iz gotovih rok, — kaj pa, bi Amerikance in Francoze prašali: ali žaklji niso nič, če pinje nimate? in kaj s kopanjem jame in s potikanjem žaklja v jamo ni nič opraviti? Kaj, ko bi bilo maslo v pinji še pred umedeno kakor je vse uno storjeno? Morebiti vendar kdo poskusi!

(Zelena ajda in ajdovca živini škodljiva). V gospodarskem časniku „Pinkert's prakt. Wochenbl.“ smo brali od ajde nekaj, česar ne moremo zamolčati našim gospodarjem, to-le namreč: „Zelena ajda in ajdovca (slama) je govedom, prešičem, ovcam in kozam, če so bele barve, silno škodljiva, ako pridejo po ti klaji na solnce; černim govedom, prešičem, kozam in ovcam pa ne škoduje“. Johnson pravi: „če ovce jedó cvetečo ajdo, so omotljene, kakor da bi bile pijane. Farmer poterjuje ravno to od prešičev“. — Ali je to resnica ali je bôsa, bi pač naši gospodarji lahko povedali, ki sejejo vsako leto dosti ajde in so že tudi priložnost imeli morebiti že kaj gotovega z zeleno ajdo in pa s slamo skusiti. Da suha ajdovca ni za klajo nič kaj obrajtana, nam je znano, kakor tudi to, da je nekteri tudi konjem radi ne nastiljajo, ker pravijo, da jim po nji rade noge otekó.

Starozgodovinske čertice

O legi in pomenu rimsko-slovenske postaje Pultavia.

Spisal Davorin Terstenjak.

Po Antoninovem potopisu je od Celeje rimska cesta deržala v Petov (Petuj) skozi Ragando. Druge postaje ni poznamljane ne v tem potopisu ne na Peutingerjevi tabli. Al v hierosolimitanski potopisni knigi se najdejo te-le postaje:

Celeia XII. Mill. Pass. — Mutatio Lotodos. XII. — Mansio Ragindone. XII. — Mutatio Pultavia. XIII. — Civitas Petavione [1]).

Pustivši imena drugih postaj hočem samo ime Pultavia razložiti. Od tega imena je že visokoučeni dr. J. G. Hahn [2]) važne besede izgovoril rekši: „da ima močno slovensk glas“ in da se mu silno dozdeva vere verdno terdenje onih, kteri branijo Slovencem stanovališča v jugu Evrope že za Rimljanov [3]).

Kaj pomeni ime Pultava?

V južni Rusii je tudi imenitno mesto Pultava s starimi terdnjavami obdano v lepi veliki ravnini stoječe, kjer ni viditi logov; samo črešnje so stanovniki v novejših časih nasajati začenjali, da iz njih žgejo dobre vodke. Pri tem mestu je Peter véliki 27. junija 1709 moč Škandinavcev pod Karlom XII. poterl, zato so mu na vélikem tergovišču veličansk spomenik postavili.

Drugo mesto iz ravno te korenike se nahaja na Poljskem kraj Nareva, tudi imenitno v zgodovini bojev, ker so pri njem Saksonci leta 1703 od Škandinavcev potolčeni bili. To mesto se velí Pultusk (Pultsk). V slovanščini ne najdemo več korenične oblike za razlago teh besed; zato moramo ime v sanskrit prestaviti. V sanskritski obliki bi se Pultava glasila Prthivî. Sedaj je treba iskati korenično obliko besede Prthivî, in to najdemo v glagolni obliki prth, „extendere“, prthus, „latus“. Učeni jezikoslovec Benary [1]) iz prthus izpeljava z vso pravico latinski „latus“ po odpadku labijalca *p*; tudi v slovanščini rad odpada labijalec *v*, na primer: *las*, *lat*, *ladati* namesto *vlas*, *vlat*, *vladati*. Prthus toraj pomeni: extensus, latus, amplus. Iz teh pomenov pa se je množina besed za poznamljevanje zemlje razvila, zato: prthivî, „terra“ in „Dea terrae“; primeri še sansk. urú, „latus“, in urvî, „terra“; iz urvî je gerška Ῥέα, Ῥέη, Ῥείη, Ῥεῖα [2]), terra, Erde, in božica zemlje.

Prthivî — Pltava — Pultava toraj pomeni: širjáva, ravnina, to, kar Latium. In zares je Pultava rimska postaja stala na širokem petujskem polji, in imé še je ohranjeno v poznamljevanji reke Pultskava.

Naj nikdo ne misli, da se ime reke Pûlskáva kje izpeljevati ima iz polje. Iz te besede je oblika Pûlskáva nemogoča. Tudi ni iz polzek, schlüpferig [3]). Slovenci unkraj Drave še izgovarjajo Pûltskava, večidel se pa čuje z izpadlim glasnikom t — Pûlskáva. Pultskáva toraj izrazuje pomen po pultavi — široki ravnini tekoče reke = Ravanica.

Pultava je stala med Cerkovcami in sv. Lovrencom na petujskem polji, ker je cesta deržala skoz dravinsko dolino v Petuj. V tem okrožji je tudi išče domači zgodovinopisec Muhar. Velika ta postaja ni bila, ker se velí Mutatio, to je mesto, kjer so konje spremenjali.

(Konec sledi.)

Prislovice.

Nabral v Istri Jak. Volčič.

Ča več germí, to manje daží. (Ki mnogo žuga, ne škoduje dosti).

Ni človek (ampak angelj), ki ne falí, ni brod (ampak korito), ki ne jadri.

Bolje da Turku ostane, nego da meni nestane (manjka).

Za kamik i za drevo patiti. (Zelò terpeti).

Ne takni se ptujega polja, da se ne takne tvojega zla nevolja.

Kade je človek, tù je smert. (Nikjer ni varno pred smertjo).

Da ti je pred očima slog (mir) i Bog!

Crikveno je ognjeno. (Kdor po cerkvenem sože, si srečo spali).

Rod i prirod (Anverwandschaft und Schwägerschaft.)

Od ure do ure Bog pomore. (Živimo, akoravno težko.)

Pol sveta je za prodati, a pol za kupiti. (In der Welt ist Alles feil.)

Ki pita (praša), ne zajde.

Šiba čini beli kruh jesti. (An der Disziplin ist viel gelegen).

---

[1]) Glej Muhar „Geschichte der Steierm.“ I. 83.

[2]) Dr. J. G. v. Hahn „Albanesische Studien“ str. 215.

[3]) Škoda, da gospodine Matija Koch, nemšk „Privatgelehrter“ ni ob pravem času za ta Hahn-ov spis zvedel, ker bi bil tako lahko število „panslavistov“ pomnožil. Gosp. Koch-a bodem v svojem delu zavernil. Do tiste dobe pa priporočujem vsem prijatlom in nasprotnikom mojih spisov, naj si kupijo, ako jim ni žal za 1 fl. 6 krajc. sreb. Kochovo knižico: „Ueber die älteste Bevölkerung Oesterreichs und Baierns. Mit einem die ausschweifenden Richtungen in der österreichischen Geschichtsforschung beleuchtenden Anhange von Mathias Koch. Leipzig. Voigt et Günther 1856“, da se bodo prepričali s kakošnim orožjem se proti nam vojskuje. Ako bolj temeljitih nasprotnikov ne dobim — vesela mi majka! Takošni ne bodo nobenega mojih dokazov za slovensčinost Norčanov prekucnili. Do onega časa se Vam pa, prečastiti gospod Koch Matija! lepo zahvalujemo za Vaš blagi trud. Pis.

[1]) Benary „Römische Lautlehre“ I. 263.

[2]) Glej Benfey „Griechisches Wurzellex.“ I. 80. Pott „Etymolog. Forschung“ II. 178, in v Kuhnovem „Zeitschrift für vergleichende Sprachforsch.“ V. B. IV. Heft str. 281.

[3]) Ako bi iz polzek se izpeljevati imelo ime te reke, ne bi se čul izgovor Pulskava, temuč Pouzka, Pouza. Da se je izgovor Pultska nekdaj razgovetno čul, poterjujejo stare listine iz srednjega veka, v kterih stojí: Pulcka, Pulzcau (glej Muhar „Gesch. der Steierm.“ II. 39.), toraj ni končnica cau = nemšk. gau, regio, kakôr je Muhar izpeljeval vse slovenske besede na av, ava, ova. Tako je napravil Počgau iz Počehova, Pulsgau iz Pultskava, Trutgau iz Trotkova, in je povsod našel nemške: „Gaue“!! Pis.

Ki nima mere, nima vere.

U starosti padu zubi, a ne zle ćudi. (Starost vzame človeku zobé, pa ne slabih lastnost).

Ki nima hčerice, nima suzice (da bi ga pri smerti narekovala — za njim jokala).

On je popil svoju času. (Umerl je).

Ki ponuja, daruje. (Kdor prodaja v potrebi, cenó prodaja).

Ako sam sve zgubil, nisam života. (Še si morem pomagati).

Kada pridu vile do očiu, težko onemu, ki ne umne zavernuti. (Gorjé mu! ki si v nevarnosti ne ume pomagati.)

Kada čuješ kavrana krocati, znaj, da je mèrha, ali će biti. (Kavran — ptica nesreče po stari vraži.)

Ako si bude nohte rezal (ne kradel.)

Ki jé z bogatim črešnje, mu repi ostanu.

Zima ima gladne zube.

Znaš! dušu pezaš (vagaš). (Ne ogreši si duše s krivom vagom.)

Blazi tebi, ki si ném (ne-um?) (O du glücklicher Narr!)

Jezik tiščí, kade zub bolí. (Vsak svoje nadloge naj raji toži.)

Ki pamet zgubi, sve zgubi.

Narodopisje.

Rezijani. (Dalje in konec.)

To kar sem sedaj povedal, so besede rezijanskega fajmoštra, pisane v italijanskem jeziku v letu 1849. Jaz sem jih le preoblekel, in za naše slovenske bravce poslovenil. Pristavljam pa še to, kar je bilo temu izvirnemu spisu na koncu pridjano, s tem samim razločkom, da rezijanske besede in stavke s pristavljenimi slovenskimi razložim.

Dialogo fra un Resiano ed una Resiana.	*Pogovor med Rezijanom in Rezijanko.*
Maria. Laudato Jesu Cristo, hótar.	Marija. Hvaljen bodi Jezus Kristus! boter.
Zuan. Sempre sia laudato, hótra.	Janez. Vekoma bodi hvaljen! botra.
M. Ja man a chiar di vas videt, hótar.	M. Prav ljubo mi je, da vas vidim, boter.
Z. Sahualen: pa ja vas, hótra.	J. Hvala! pa jaz vas, botra.
M. Sahualen, hótar.	M. Hvala! boter.
Z. Zhi vi ste kei sdrava, hótra?	J. Ali ste kaj zdrava, botra?
M. Gio ninchei. Abai vi, hótar? pa vi!	M. Enmalo. Kako pa vi, boter?
Z. Pa ja ninchei, hótra.	J. Jaz tudi malo, botra.
M. Ja, vas saludavan, hótar.	M. Jaz vas pozdravljam, boter.
Z. Pa ja vas, hótra.	J. Tudi jaz vas, botra.
M. S bichom, hótar.	M. Z Bogom, boter.
Z. Boho ime, hótra.	J. V ime božje, botra.
M. Poite lepu, hótar.	M. Pojdite lepo, boter.
Z. Sahualen. Poite lepu pa vi hótra.	J. Hvala! Pojdite lepo tudi vi, botra.
M. Sahualen, hótar.	M. Hvala! boter.

So pa od Rezijanov tudi še drugi pisali, ki jih hočem tukaj saj v kratkem omeniti, kolikor sem za nje zvedil. Naj pred najdem Dobrovskega („Slavin". Herausgegeben von W. Hanka. Prag 1834. S. 118—124.), ki je od Rezijanov nekaj povedal. Njegove besede tù sem stavim, pa poslovenjene, ker utegnejo kterega bravca zanimati, in pa ker omenjenega Dobrovskovega dela nima vsak pri rokah. On govorí torej tako-le: „V listu od dné 14. aprila 1801. leta je napisal moj ljubi Slavin (A. Pišely) nekaj slovenskih besed, ki si jih je nabral v rezijanski dolíni, pri potoku, ki mu je Rezija imé, v vasi Ruštis Ta dolína spada pod Benečansko, petnajst italijanskih milj deleč od Vidma (Udine), in šteje 7000 ljudí, kteri živé od poljodelstva in od živinoreje. Tisti izmed prebivavcov te dolíne, ki govoré slovensko, so prav za prav oddelk tistega slovenskega stebla, ki se je od šestega stoletja sèm razširil po Krajnskem in po Koroškem, kakor priča njih jezik, ki je poln slovenskih besed".

Potem Dobrovski v zgorej omenjeni knigi tako dalej govorí: „Prebivavci te dolíne imenujejo svojo domačijo „dum Rezija". Vasi v tej dolíni so: Ruštis *), Oseak, Niva, Stolvica in Povijej, kjer se govorí furlansko. Reke in potoki so: Rezija, naj večja voda v dolíni; Černi potok, Risatik, Puto. Imena gor: Posgost nad vasjo Stolvica imenovano; Kanin nad Št. Jurjem, Brumand nad Brumandom. Posebne imena nekterih straní Rezijanskega so: Plananica, Stolac, Žlebac".

„Pri poslovljenji so Rezijani, s kterimi je moj Slavin govoril, navadno pravili: a vi stujte zdrav. Slavjani si voščijo povsod eden drugemu zdravje, in kaj si zamorejo res boljega želeti? Kaj je več vredno, kakor mens sana in corpore sano? kakor govorí Horaci".

„Da bi pač moj prijatel Rezijane bil poprašal, kakor oni sami sebe imenujejo, kadar se hočejo ločiti od Nemcov in Talijanov, in kako imenujejo svoj jezik! Jaz menim, da bi mu bili odgovorili, da so Slovinci, in njih jezik slovinski jezik. Morebiti bo kdo drugi enkrat nam kaj bolj gotovega od tega povedal".

Tako Dobrovski. Če te besede s pervim popisom Rezijanov primerimo, najdemo koj neke razločke med obema. Dobrovski šteje tù 7000 Rezijanov, uni le 2900. Imena vasí tudi si niso kaj podobne. Ali jaz bi rekel, da Dobrovskova vas Auštis **) ni druga, kot Uccea, ali, kakor sem zgorej jo poslovenil, Volčje — Vučje; Oscak je Oseacco, ali kakor sem jaz jo poslovenil Ožjak (morebiti tudi Osjak?), Stolvica je menda Št. Juri. Povijej pa je furlansko, zato se v pervem popisu ne omenja, in od tod pride menda tudi, da Dobrovski 7000, naš fajmošter rezijanski pa samo le malo manj ko 3000 duš šteje. V drugem ne najdemo nobene težave.

Tudi slavni Kolar v svojem slovutnem delu „Staroitalia slovanska (díl I. hlava II. članek II. §. 2. stran 209—212) govorí od teh naših Rezijanov. On izpeljuje imé Rezijanov od starih Etruskov tako-le: „Prebivavci Etrurije so imeli trí imena, dvé, da tako rečem, zunajne, namreč: Turi, Turii, Turanje, Tursci, Tusci od tur — vol, ogenj; in Etrusci ali častivci vatre, ognja pod podobo tura ali vola; tretje ime znotrajno in domače, to je: Raseni, Razeni, to je Rodjeni" itd. Ti Razeni so bili v poznejših časih od nekterih severnih narodov, posebno od Iberov in Galov, ravno tako tlačeni in preganjani, kakor prebivavci južne Italije, Sabini, Latini, Brutii in drugi od Gerkov . . . Divji in silni Gali so planili nad krotki, z gospodarstvenjem, nabožensvom in umetnostmi se pečajoči, in zato iz vojniškega ogleda oslabéli narod etruški; so mu vzeli njegove cveteče mesta, in potisnili njegove prebivavce iz obdelanih in rodovitnih etruških dolín in ravnín do severnih gor in planín retiških, tiroljskih in helvetiških. To spričujejo Livi 5, 33. Justin 20, 5. Plini 3, 20 in Štefan Byzant. pod nadpisom: „Rhaetii populus Etruscus". Te spričevanja starorimskih pisateljev o ti historiški prigodbi podperajo pa tudi živi dokazi in do sedanjega dné obstoječi unuki tistih starih Slavo-Etruskov, raztresenih še sadaj po dolínah in gorah helvetiških, tiroljskih in retiških. Moja misel je, da Rezijani (od kterih pišejo A. Pišeli in Dobrovski v „Slavinu". Prag 1808 str. 120—127, in Stanko Vraz v „Danici Ilirski" 1841 štev. 29., v naj novejši dôbi pa J. Sreznevski in P. Preis, v „Časopisu musejnem" 1841, 3, 341), so potomci teh etruških Razenov, ki so pred Gali semkaj pribežali ... Kakor je bila v Etrurii reka in dežela Razena (amnis Rasenus, regio Rasenensis blizo Vetulonije), tako je tukaj v Rezii reka in dolína Rezija. ... Sreznevski pa piše na omenjenem mestu: „Zlasti to je spomina vredno od dvora Gospodnice, da je

*) Tù stoji Auštis, jaz sem Ruštis zapisal, ker pervič izdani „Slavín" tako piše. Mogoče pa, da mora biti tù, in kjer je zgorej že ta vas omenjena le Auštis, kar bi se nekako ujemalo z italijanskim imenom vasí Uccea. Pis.

*) Glej poprejšno opazko.

živel tukaj, kakor pravi ustno sporočilo, pervi začetnik Rezijanov, ki je prišel iz Rušije, to je, iz Rusije, kakor to razlaga reverendissimus dominus Odorico Buttolo". — To sporočilo Rezijanov od Rušije se nanaša ne na Ruse, Rusijane v severji, ampak brez dvoma na Raze, Razene v Etrurii in v Italii. Vidov god se obhaja, poleg omenjenega Sreznevskega str. 343, tudi v Rezii s plesom in petjem tako, kakor smo to sami vidili tudi pri drugih Italii sosednih Slavjanih itd."

Tako Kolar, iz čigar besed tudi zvémo, kteri so še kaj od Rezijanov pisali. Akoravno pa je njegovo mnenje od začetka Rezijanov vredno, da se še bolj pretuhta in po mogočosti razjasni, bi vendar jaz, opiraje se na zgorej iz „Slavina" navedene rezijanske besede in njih veliko podobo z našimi slovenskimi, se raji poprijel mnenja Dobrovskega, ki terdi, da so Rezijani oddelk krajnskih in koroških Slovencov, kterih jezik se je le enmalo bolj popačil. Ravno te misli je tudi slavnoznani Šafařik „Slavische Alterthümer" Leipzig 1844, 2. Band. Seite 344. „Slov. Prijatel".

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Istre 10. aug. Pretečeni mesec sta hodila po jadranskem primorji od Reke do Plomina itd. dva gosposko oblečena že odraščena moža, eden je bil gerške, drugi katoliške vere. Imela sta v rokah popotni list in pooblastivno pismo zaklade (šace) kopati. Imela sta pa tudi vse kraje popisane, v kterih imajo dnarji zakopani biti, in tako sta med drugim tudi v M—ški dragi v zapuščeni poderti cerkvici sv. Ivana pri morji vse prerila, pa nič dobila. Delavci, ktere sta za kopanje najela, so rekli, da se jim je prikazal kosmat mož z dvema glavama in tako prestrašeni so pobegnili stran! Se vé da vsak pameten, komur so to kvanto pravili, bi se bil kmali smeha razpočil. Tudi v B— sta najela človeka, da je šel pod neko znamenje en strelaj deleč od mesta kopat, pa tudi ta mož je rekel, da je slabo opravil, in da pri vsem strahu nič ni dobil. Še po več druzih krajih sta ogledovala in čas gubila brez vsega dobička. To je terpelo 3 dní. Ko pa sta vidila, da se jima mošnja stiska in se je jetika prijema, sta se tiho pobrala; rekla sta pa, da vesta še za en zaklad blizo morja, kjer je zakopano veliko tolarjev, zlata itd., pa nimata še dopuščenja tam kopati, pa bota prišla drugikrat. Sleparila sta tudi s tem ljudí, da tretji del teh dnarjev bota darila cerkvi. — V nekterih krajih letos pri nas suša zlo pritiska, in ako Bog berž kakošne rose usmiljeno ne pošlje, hoče biti slabo. Sem in tam je že koruzno in sirčno perje na pol zgorelo in fižola poznejega čudo se posušilo. V Alturi blizo Pula, kakor so ženjice pravile, že ni skoraj dva mesca dežja bilo; v velikem logu, kteri se prostira v podnožji Učke od Susnjevice do cepiškega jezera, se je košnja sená slabo ponašala; polovico manj od lani ga je, pravijo posestniki in kôsci. (Konec sl.)

Iz Celja 7. augusta. Omeniti moram danes nekega nelepega početja. Kar je železnica narejena med Celjem in krajnsko deželo, prihajajo tù sèm tudi Vipavke, ter nam donašajo ranega pa žlahnega sadja iz Vipave ali iz Goriškega. To je nam Celjanom sicer ljubo in prav, posebno ker naša okolica malo sadja rodí. Neljubo pa nam je bilo viditi te dní, da neka mlada Vipavka je k nam privlekla veliko kletko polno mladih ptičkov in sicer tistih, ki jim pravijo slavori ali sleguri (Steinröthel). V serce je bolelo nas mestjane, ko smo na tergišču pred lekarnico gledali te revčike, ki so bili še na pol goli, rumenega kljunčeka, pa civkali milo — ali po roditeljih svojih, ali po domovini, ali po obéh — kdo vé? Za božjo voljo, neusmiljenke, dekline terdega serca, jeli vam ni zadosti, da iz pripeljanega sadja, ki ga drago prodajate tukaj, skupujete mnogo lepega dnarja? Morate li še negodno ptičjo mladino jemati iz gnezd in barantati ž njo po daljnem svetu? Vedite, da tak dnar, iz ugrabljene uboge živalice pridobljen, gotovo nima blagoslova božjega. Koliko se je že govorilo pa pisarilo o napakah tičjega lova, al bilo je bob v steno, ker sedaj se obnašajo celó ženske tako neusmiljeno, ženske — rod čutljivega serca! Naj bi častiti duhovni gospodje v Vipavi in po Goriškem posvarili zavoljo tega posebno nevedno mlado ženstvo, — naj bi ondotne c. k. okrajne gosposke branile nesramno početje, pa kaznovale ostro, kjer ne pomaga prijazna beseda. J. Š.

Novičar iz raznih krajev.

Vradni dunajski časnik je naznanil te dní navadne deržavne dohodke našega cesarstva v pervi polovici letošnjega leta, iz kterega naznanila se vidi, da vsi navadni dohodki skupaj so znašali 129 milijonov in 593.323 gold., tedaj 5 mil. 790.508 gold. več kakor v pervi polovici lanskega leta. — Zemljišni, hišni, obertnijski in dohodkini davki so letos nesli 45 mil. 613.171 gold., lani pa le 40 mil. 692.402 gold.; naj bolj so se memo lani pomnožili dohodki iz zemljišnega davka, namreč za 3 mil. 149.158 gold., po tem davek od vžitkov, za 2 mil. 576.345 gold., za sol se je skupilo 2 mil. 215.950 gold. več kakor lani, štempeljni in takse so tudi nesle za 831.793 gold. več, itd. Dohodki iz zemljišnih davkov memo lanskega leta, čeravno davki niso bili povikšani, so se menda pomnožili zato, ker se kataster in zemljišne (gruntne) bukve po mnozih deželah cesarstva čedalje v bolji red devajo. — Deržavni stroški še niso na znanje dani. — Na Ogerskem je goveja kuga potihnila, zato je 25. dan p. m. marsko deželno poglavarstvo razglasilo, da živina, kože, loj, rogovi itd. smejo spet iz Ogerskega na Marsko. — Na Španjskem vlada mir povsod. Armada v Saragosi se je podala brez pogodb in berž potem je bila razdeljena po več krajih. Naj novejša novica je, da 4. dan t. m. popoldne ob poli treh se je Espartero poslovil od kraljice, ki ga je z navadno dobrovoljnostjo sprejela, in ji je željo razodel, da hoče Madrid zapustiti in se v mestice Logronjo (na meji Stare Kastilije) v pokoj podati. Nobeden njegovih prijatlov, ki so ga pred odhodom obiskali, ni mogel besedice iz njega spraviti, kaj nek misli od poslednjih prigodb na Španjskem. Kmali se mora sedaj slišati: kakošna nova vlada se bo osnovala na Španjskem. — Maršala Pelissier-a je cesar Napoleon v zahvalo, da je zmagal Sevastopolj, povzdignil v stan vojvoda. Znamenito je to počastenje posebno zato, ker je to pervi plemenitnik (žlahnik), ki ga je Napoleon naredil, in s tem pokazal, da jih bo že več sledilo. — Kronanje ruskega cara je določeno na 7. dan prih. mesca. — Carski ukaz od 5. p. m. dovoljuje vsem judom, kteri so na rusovskih vseučiliščih dohtarji zdravstva ali kake druge učenosti postali, ustop v vse javne ces. službe. — Iz černogorske meje se piše, da 19. p. m. je bilo Černogorcem oklicano in veseli oklic ta s kanoni pozdravljan, da ob kratkem bo Černogora dobila svoje nekdanje kraje nazaj, ki so sedaj v oblasti turški. — Strašne rečí, kakor se je še le sedaj zvedilo, so se od 2. do 17. sušca t. l. godile na otoku Sangir-u v zadnjih Indijah. Ko so ljudjé ravno na polji bili, se vzdigne na polji strašan vihar, zemlja se odprè in začne žveplo in ogenj bljevati, da je bilo groza; nihče ni mogel življenja otéti v strašnih prekucijah na otoku, ki so terpele 14 dní in so lepí otok premenile v strašno pušavo; več kot 3000 ljudí je konec vzelo. — Neki saksonski gojzdnar, Gastell po imenu, ki je že 82 let star in noče skrivnosti seboj v grob vzeti, naznanuje v „Leip. Zeit." sledeči pomoček zoper steklíno pri ljudéh in živini: „Rana naj se berž izmije s toplim jesihom ali toplim lugom, potem naj se vlijejo ene kapljice solne kislíne ali pa tudi hudičevega olja v rano". Svèt ta je res prav dober — pa je že davnej znan vsakemu zdravniku.

Popravek. V dopisu *»iz Toplic«* v 62. listu se je v 12. versti drugam namenjena beseda *pesem* vrinila med besedo *zahvalno* in *praznicnost;* naj se tedaj izbriše in bere *zahvalno praznicnost.*

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**